

110 jaar garage Zieleman en Zonen; van Rijwielhersteller tot Car Service

Dit artikel gaat over de familie Zieleman. Die naam prijkt op de voorgevel van het autobedrijf aan de Vaartweg.

In deze voormalige school aan de toenmalige Hasselterdijk begon Arend zijn eerste fietsreparatiewerkplaats.

We komen de naam van deze familie voor het eerst tegen in het trouwboek van de Gereformeerde Kerk in Hasselt, als op 26 september 1784 Willem Gerrits Zielman met Maria Dirks trouwt. Beiden komen ze uit Streukel; Willem is landbouwer. We slaan een stukje in de stamboom over en vinden ongeveer honderd jaar later de trouwakte van hun achterkleinzoon Niekas Zieleman. Hij trouwt op 9 mei 1888 met Annigje Kijk in de Vegte. Hij wordt dan nog landbouwer genoemd, maar enkele jaren later staat hij als Zwartewatervisser vermeld. Ze krijgen vier kinderen, waarvan er twee, een tweeling, kort na de geboorte overlijden.

In november 1914 verhuist hun zoon Arend vanuit de voormalige school aan de Hasselterdijk in Genne Overwaters naar Ridderstraat 5 in Hasselt.

Hij huurt een gedeelte van het pand van Wilhelmina van Dijk, de weduwe van Hendrik Jan van de Vegte. Arend, geboren op 4 juli 1891, laat zich in 1913 inschrijven bij de Kamer van Koophandel als fietsenverkoper en fietsenhersteller. Hij is daarmee de grondlegger van het autobedrijf A. Zieleman

en Zonen, dit jaar 110 jaar oud. Samen met Henk Zieleman, kleinzoon van Arend, gaan we op zoek naar de geschiedenis van dit bedrijf.

Beginjaren

In de winter van 1914 verlaat Arend Genne Overwaters en komt hij in de Ridderstraat 5 te wonen. Daar begint hij vanuit een zolderkamer zijn bedrijf. Dat is natuurlijk geen ideale plek om een zaak te beginnen. Ondertussen heeft Arend een meisje ontmoet waarmee hij wil trouwen. Gerritdina Mensink woont in Wierden en daar vindt op 22 juni 1916 de trouwerij plaats. Een van de getuigen is Gerrit Helmus van der Vegt, getrouwd met Arends zus Harmpje. Het jonge paar besluit een andere woon- en werkplek te zoeken.

Enkele maanden later doet zich een goede gelegenheid voor. In de Hoogstraat (nu nr. 27) komt op 1 maart 1917 het café van Gloerich te koop. Anna Johanna Gloerich beheert het café, terwijl haar man Herman Heinrich als timmerman de kost verdient. Hij overlijdt op 3 juli 1915 en zijn vrouw blijft alleen achter. Ze besluit het café/woning te verkopen. Misschien wel gedwongen door ziekte, want zij overlijdt een paar maanden later. De plek wordt in de verkoopadvertentie flink aangeprezen.

Advertentie in de PO&ZC van 21 juni 1919.

Hier
is ons
nieuwste rijwiel

Ter gelegenheid van de opening van onze derde fabriek hebben wij gemeend weer eens met fietsen zeer bijzonder te moeten komen.

Vraag Uw rijwielhandelaar eens de bijzonderheden over de **BURGERS ENR SUPERBE** een rijwiel, dat door en door goed verzorgd is in constructie en materiaal.

Bij beschouwing van het rijwiel zult ge moeten toegeven, dat ge hierin veilig Uw geld kunt beleggen.

Burgers ENR Deventer

Agenten voor:
Zwolle: F. W. J. JANSEN, Doornikdijk 2.
P. KOETSIER, Assendorpstraat 30.
Hilversum: H. KOETSIER.
Windesheim: T. VAN NEE.

Hasselt: A. ZIELEMAN.
Bokkijl: L. HAMMINDA.
't Heerenbroek: H. J. VAN HULZEN.
Zwartsluis: A. APPELO.
Dolluis: P. C. BREMAN.

Advertentie in de PO&ZC van 17 maart 1924.

ook fietsen voor de gewone gebruiker. Hiermee wordt het assortiment van Arend breder en misschien ook wel luxer.

De garage

Ondertussen komen er steeds meer auto's op de weg en ziet Arend mogelijkheden om ook auto's te gaan repareren, in te kopen en te verkopen.

Gevraagd een
Rijwielreparateur
op de hoogte met Automobielen, bij
ZIELEMAN, Rijwielen en Motoren.
Hasselt.

Advertentie in de PO&ZC van 3 juli 1926.

In 1926 verschijnen de eerste advertenties waarin hij een rijwielreparateur met kennis van auto en motoren vraagt. Twee jaar later vraagt hij een monteur/chauffeur die zelfstandig moet kunnen werken. Vanaf dat moment worden er steeds minder fietsen aangeboden en treffen we in de advertenties vaak alleen nog maar auto's en motoren aan. Er zijn in Hasselt meer bedrijven die fietsen verkopen en repareren. Vriesinga heeft een fietsenhandel, Lindeboom zit aan de Zandvoortweg en Peter van der Klocht in Holten. Vanaf 1932 heeft D.J. van Hasselt, oud-werknemer van garage Zieleman, een rijwiel- en motorzaak bij de Van Nahujsbrug.

Arend (midden) voor de garage in de Hoogstraat. De luxe Pontiac Firebird is even op de tramrails geparkeerd.

Hij verkoopt en repareert later ook auto's. In het plaatselijke krantje vinden we ook advertenties van zaken buiten Hasselt die fietsen en auto's aanbieden. Arend blijft adverteren met de mededeling dat hij alleen vertegenwoordiger is van Gazelle- en Burger-fietsen. En die hebben een uitstekende kwaliteit. In de jaren 30 wordt de carbidverlichting op de fiets vervangen door elektrisch licht, door het gebruik van een dynamo.

Bonden

Opmerkelijk is dat Arend zich in 1931 aansluit bij de net opgerichte BOVAG (BOnd Van Automobielhandelaren en Garagehouders). Deze bond is in 1930 ontstaan na een ruzie binnen de RAI (Nederlandsche Vereeniging De Rijwielen- en Automobiel Industrie). De autoverkopers wilden een meer zelfstandige positie binnen de RAI. Toen dat niet lukte, gingen ze als zelfstandige organisatie verder. Zo gingen de 'fietsmakers' en 'autoverkopers' uit elkaar. Elk lid krijgt van de BOVAG een mooi schildje om in de garage op te hangen, zodat elke klant kan zien dat deze is aangesloten bij die vereniging en dus de zekerheid van kwaliteitswerk krijgt. In de garage komt nog een emaille schildje te hangen, met daarop de BOVAG aansprakelijkheidsbeperking. De tekst levert in Nederland veel commotie op. De ANWB is woedend, omdat ze vindt dat alle problemen op de autobezitter worden afgewend. Pas in 1963 wordt dit probleem opgelost, als er een nieuwe verzekering voor garagehouders wordt aangeboden.

Het oude (1931) en nieuwe BOVAG schildje (2021).

Advertenties in de krant geven een beeld van de auto's die Arend koopt en verkoopt. Zo biedt hij in 1932 een zo goed als nieuwe Ford 1931 aan voor f 975,-. In 1933 biedt hij een Chevrolet Sedan 1929 aan voor f 450,- en een Ford Coach 1931 voor f 650,-. Ook verkoopt hij in dat jaar een Chevrolet Cabriolet 1929, een Ford Sport Coupé 1929 en een Chevrolet Veewagen uit 1929.

Een auto moet natuurlijk ook verzekerd worden. Daar kan Arend ook voor zorgen. Hij is verzekeringsagent/tussenpersoon voor diverse verzekeringsmaatschappijen. Zo kan een nieuwe eigenaar direct op pad.

Naast de verkoop van auto's houdt Arend zich ook bezig met taxidiensten. Zo worden er vaak ritten naar Zwolle gemaakt. Dat kan in 1933 al voor f 2,- per rit, als je naar Zwolle wilt.

Een eindje verder in de Hoogstraat heeft dokter Nienhuis zijn praktijk en het gebeurt regelmatig dat er snel iemand naar het ziekenhuis in Zwolle vervoerd moet worden. Vaak aanstaande moeders die op het punt staan te bevallen. Sommige baby's worden in de auto geboren.

De monteurs die bij Zieleman in dienst zijn, moeten ook allemaal een rijbewijs hebben, zodat ze ook als taxichauffeur kunnen optreden. Je kunt ook een auto huren. Dat kost 7 cent

Arend Zieleman en Johannes Mateboer voor het Rijksdaggebouw in Berlijn 1937.

per kilometer voor korte afstanden en 6 cent per kilometer voor afstanden verder dan 100 kilometer. Ook biedt Arend aan om privéritjes te verzorgen tegen speciale tarieven. Hij heeft een automobiel die geschikt is voor vijf of zes personen. Eventueel is er een chauffeur bij beschikbaar.

In dat verband is er een bijzonder verhaal dat zich afspeelt in augustus 1937. Dan gaat Arend als chauffeur mee naar Berlijn met zijn vriend Johannes Mateboer uit Genemuiden, handelaar in biesen. Voor Johannes en de andere reizigers, waaronder zijn zoon, is het een zakenreis. Het zal wel geen taxiritje zijn geweest. Toch gemakkelijk dat je in je vriendenkring iemand hebt die een rijbewijs bezit en goed met een auto overweg kan.

Voor de oorlog kon je gemakkelijk aan een rijbewijs komen. Al vanaf 1905 is een rijbewijs

verplicht. Het gaat daarbij om een soort document, waarin staat dat je gerechtigd bent een auto te besturen. Er is geen examen voor nodig, alleen een melding dat je gaat rijden. In 1927 wordt een praktisch rijexamen verplicht. Arend, en later Gerrit, geeft je een paar lessen, er wordt een verklaring getekend dat je voldoende vaardig bent en daarna kun je dit bewijs van vaardigheid laten registreren bij het net opgerichte Centraal Bureau voor de afgifte van Bewijsstukken van Rijvaardigheid (CBBR). Het examen en de registratie kost je f 4,-. Het CBBR stuurt je dan je rijbewijs toe.

Waar de eigenaren van auto's tegenaan lopen, is de moeilijkheid om hun auto ergens onderdak te brengen. De huizen missen een garage en je laat zo'n duur voertuig natuurlijk niet op straat staan. Garage Zieleman biedt achter de garageruimte aan voor het stallen van maximaal tien automobielen.

Een bedrijfsauto van Van der Horst met Arend in het pak en Nico (1931).

Aan het einde van de oorlog kan Gerrit Jan de auto met behulp van een gasgenerator in beweging houden.

Oorlogsjaren

Aan het begin van de oorlog bestaat het gezin Zieleman uit acht leden: Vader Arend, moeder Gerritdina (Mensink) en hun kinderen Annigje, Gerrit Jan, Hendrika, Niesje, Harmpje, en Niekas. Een dochter Gerritdina is maar 1,5 jaar geworden.

Gerrit Jan is tijdens de oorlogsdagen gelegerd in Renkum en moet daar vechten tegen een overmacht aan Duitse troepen. Een Duits vliegtuig stort dicht bij hun stelling tegen de grond. Deze ervaring heeft invloed op zijn latere houding tegenover de Duitsers.

De oorlogsjaren zijn moeilijk voor de garage. Er zijn dan nog maar drie auto's in Hasselt. Ir. Gijs van Aller, eigenaar van de scheepswerf heeft er een, dokter Nienhuis en Arend. Omdat de dokter vermoedt dat de Duitsers weleens belangstelling voor zijn mooie auto kunnen hebben, vraagt hij Gerrit Jan om de wielen eraf te halen en achter in de tuin te begraven. De Duitsers treffen later inderdaad een auto in de garage aan, die op houtblokken staat; onbruikbaar. Zo overleeft deze auto succesvol de oorlog.

Omdat er geen auto's meer te verkopen zijn, verkoopt Arend weer meer fietsen. Hij wordt ook dealer van Pon-fietsen. Ook kunnen de inwoners bij hem terecht voor zaklampen, batterijen en carbidlampen voor in de woonkamer.

Omdat er geen brandstof voor de auto meer

te krijgen is, maakt Arend een aanhanger waarop een gasgenerator komt te staan.

Arend, astmatisch, wordt door Hasselters Oarnd Snuif genoemd.

Arend gebruikt de auto voor onder meer taxiritten. Zo moet hij in februari 1942 inwoners van

Zwartewatersklooster vervoeren. Mevrouw Ten Klooster is in het ziekenhuis te Zwolle bevallen van een zoon, Warnar, en moet weer naar huis worden gebracht. Het sneeuwt die dag enorm en de wind jaagt de sneeuw op tot duinen. Op de terugweg uit Zwolle raakt de auto ter hoogte van het Kievitsnest vast in sneeuwduinen van 40 centimeter hoog. Buren weten de auto los te trekken.

Fordtractorenshow in 1954.

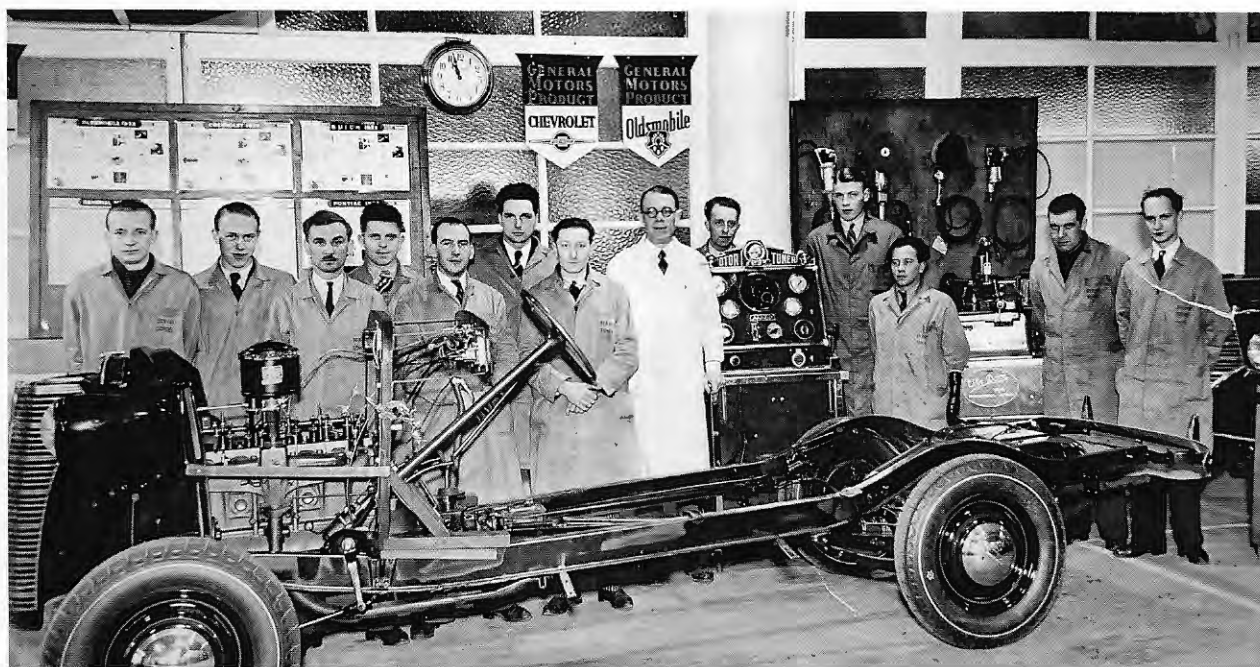
Even verderop, net voor het gemaal Kloosterzijl, slaat Arend rechtsaf om via het witte bruggetje Zwartewatersklooster te kunnen bereiken. Weer gaat het mis en moeten de buren de sneeuw voor de wielen wegscheppen. De auto wordt soms ook als ziekenwagen gebruikt. Als de achterbank neergeklapt wordt, past er net een brancard in. Dokter Nienhuis

gebruikt zijn positie om het verzet te helpen. Hij brengt bonnen en distributiekaarten naar verschillende onderduikadressen in het Staphorsterveld. Gerrit Jan gaat mee als chauffeur. Wanneer ze aangehouden worden, vertelt dokter Nienhuis dat hij op ziekenbezoek gaat. Gerrit Jan gebruikt later de auto ook om onderduikers naar een veilige plek te brengen. Meestal gaat zijn verloofde Tina mee, omdat dit minder argwaan bij de Duitsers zal wekken dan wanneer een man alleen in de auto zit.

Nico en Gerrit Jan (1949).

Nico werkt ondertussen mee in de garage. Soms komen er Duitsers om hun auto te laten repareren. Met veel tegenzin wordt dat dan gedaan. De Nederlandse auto's die nog rondrijden, krijgen steeds meer gebreken. Onderdelen zijn niet meer te krijgen en banden kunnen moeilijk vervangen worden.

Gerrit Jan (vierde van rechts) werkt bij Van Mill in Gorkum 1938.

Ondertussen heeft Gerrit Jan trouwplannen, maar door de oorlog is het moeilijk om aan een huis te komen. Gerrit Jans verloofde Tina werkt bij dokter Nienhuis. Deze wijst haar erop, dat er tegenover de dokterspraktijk een woning (nr. 48) te huur staat. Ze weten deze te bemachtigen en ze trouwen in februari 1944.

Hernieuwde start

Na de oorlog, in 1947, verschijnen er voor het eerst advertenties in de krant met Garage Zieleman en Zonen. Gerrit Jan en Niekas (Nico) gaan beiden in de zaak werken. Nico neemt de garage in 1954 over van zijn vader Arend en is altijd in de garage te vinden. Gerrit Jan houdt zich naast het sleutelen in de garage ook bezig met de verkoop van auto's.

Het is in Nederland de tijd van opbouw na de donkere oorlogsjaren. Er moeten huizen en bedrijven worden gebouwd. De agrarische wereld verandert door schaalvergroting en de opmars van de landbouwtractor. Ervaringen met Duitsers in de oorlogsjaren zijn negatief. De overval in 1940 en de moord op Pieter van Laarhoven, Gerrit Jans beste vriend, doet Zieleman kiezen voor de merken als Ford en Renault. Er wordt groot ingezet op tractoren van deze twee merken. Vooral de Renault is een groot succes. In de garage aan de Hoogstraat worden regelmatig tractorshows gehouden. In 1948 wordt er rond de nieuwe Fordtractor een grote demonstratie gehouden. Aan agrariërs uit de omgeving wordt gedemonstreerd wat je allemaal met een tractor kunt doen. Een tractor kan meerdere paarden vervangen.

De Hoogstraat met benzinepomp voor de garage.

Op een dag verkopen ze een tractor aan Jaap Steenberghe die een stuk land aan de Sluizerdijk heeft. De dag na de aankoop gaat hij met de tractor het land op. Wanneer hij dicht bij een sloot komt, roept hij "ho peerd", maar de tractor blijft niet staan. Jaap meldt zich bij Zieleman; "mut we 'em d'r maar weer uuttrekkn". Gerrit Jan wordt erbij geroepen om met behulp van een andere tractor, Jaaps tractor weer op het droge te trekken. Het voorval levert grote hilariteit op bij zowel koper als verkoper. Jaap is niet zo erg geschrokken, dat hij de tractor weer wil inleveren. Omdat garage Zieleman een van de topverkopers van Renault tractoren in Overijssel is, mag Gerrit Jan van 6 tot en met 9 maart 1962 op uitnodiging van Renault mee voor een excursie naar Parijs. De groep van tien topverkopers logeert in het Hotel Opera Lafayette in Parijs.

Feest in Hasselt in 1952. Arends dochter Attie verwelkomt klanten.

Helaas beheerst geen van de deelnemers Frans en daardoor is de communicatie nogal moeilijk. Als er 's morgens bij het ontbijt geen melk op tafel staat, roept een vertegenwoordiger uit Groningen de ober en wijst hij hem op het kopje met koffie, terwijl hij met zijn handen doet alsof hij zijn borst leegdrukt. De ober snapt het en komt onmiddellijk met de melkkan aanlopen. Men kan er hartelijk om lachen en het toont aan dat de verkopers erg creatief kunnen denken. Tijdens de excursie bezoeken ze de Renault tractorfabriek en het racecircuit van Le Mans.

Net als voor de oorlog, verhuurt de garage auto's. De ene keer voor een begrafenis, de andere keer voor een bruiloft. Soms vraagt een klant meer auto's dan Arend voorhanden heeft. Bij collega's worden dan auto's met chauffeur gehuurd en zo rijdt er een hele colonne door de binnenstad van Hasselt.

Een stoet trouwauto's vult de Nieuwstraat. Arend opent de deur van de Ford 1946 die als eerste in de rij staat.

Kennis opdoen

Arend Zielemans vindt scholing van zijn zoons erg belangrijk. Zo werkt Gerrit Jan meer dan een jaar bij een grote garage in Gorinchem. Garage van Mill is dealer van een groot aantal merken uit Duitsland en Amerika en heeft altijd de nieuwste auto's in de zaak staan. Er loopt veel personeel rond en dus valt er voor Gerrit Jan veel te leren.

In 1953 schrijven Nico en Gerrit Jan zich in voor patroonsdiploma. Het is een officieel VAM diploma. De VAM verzorgt opleidingen voor motorvoertuig-, tweewieler- en aanverwante bedrijven. Naast het onderhoud van auto's, gaat het ook over bedrijfsvoering en het begeleiden van medewerkers. Nico blijkt de 2500ste cursist te zijn en krijgt als aandenken een boek cadeau.

Gerrit Jan ontvangt zijn diploma.

De kennis die Nico en Gerrit Jan opdoen op cursussen, geven ze door aan hun monteurs. In de garage lopen altijd wel enkele monteurs rond. Sommige lang, sommige kort. Zo komt Henk Harke in 1958 op zestienjarige leeftijd in de garage werken. Elke dag fietst hij van Nieuwleusen naar Hasselt. Hij verdient f 16,- per week. Als het 's avonds eens laat wordt, mag hij blijven eten en eventueel ook slapen. Dat betekent wel, dat er ook nog op die avond gewerkt wordt. Na iets meer dan een jaar houdt hij het voor gezien, omdat hij in Nieuwleusen werk kan krijgen en ook nog meer verdient.

Tijdsbeeld: De tractor wordt vervangen door de auto.

Aan de Vaartweg komt bij de nieuwe garage ook een mooie Shellpomp.

Als de garage dealer van het merk Simca wordt, gaat Gerrit Jan naar een training van de importeur in Schiedam. Daar leert hij hoe hij bij mensen belangstelling kan wekken voor het merk Simca. De cursusleider vertelt, dat je uit je klantenbestand een aantal mensen moet uitnodigen en de auto moet demonstreren en met een goed verkooppraatje lukt het vast om een of meerdere klanten te overtuigen.

Verhuizing

In het verleden is er aan de Hoogstraat al veel verbouwd. Hoogstraat 25 wordt aangekocht en Nico en zijn gezin gaan in het achterste gedeelte wonen.

Maar de plek in de binnenstad met benzinepompen op de stoep is niet ideaal. Begin jaren 60 blijkt de garage aan de Hoogstraat te klein te zijn en wordt er naar een andere plek gezocht. Ondertussen verdwijnt de tractor steeds meer uit beeld en specialiseert het bedrijf zich in de verkoop en het onderhoud van auto's. Zo wordt de garage officieel dealer van het Japanse merk Hino. Maar dat is geen succes; er worden maar twee auto's van verkocht. Om meer auto's te kunnen verkopen, is er ook een showroom nodig. Net buiten de bebouwde kom is er een geschikte plek, daar waar de weg naar Lichtmis en de weg Zwolle-Zwartsluis samenkomen. Met de gemeente wordt lang onderhandeld, maar op 24 oktober 1967 kan Arend Zieleman toch de eerste steen leggen. Naast de nieuwe garage worden twee

woningen gebouwd; een voor Nico en zijn gezin en een voor Gerrit Jan en zijn gezin. De garage in de Hoogstraat blijft nog lang in het bezit van Nico. Het pand ernaast wordt verkocht aan juwelier Gerrit van de Velde.

Direct na de verhuizing in 1968 krijgt garage Zieleman het dealerschap van Simca met populaire types als Simca 1000 en 1100. Later wordt Simca omgedoopt tot Talbot en krijgt de garage ook het dealerschap van het merk Peugeot. Gerrit Jan vertrekt om gezondheidsredenen in 1976 uit de zaak. Hij neemt de verzekeringsportefeuille van garage Zieleman mee.

G. J. Zieleman voor al uw verzekeringen

Van Dedemlaan 14, Tel. 05209-1505, Hasselt (Ov.)
Bankrek. Rabobank 3256.55.898 - Postgiro 966994

Hasselt,

Polisnr.

Briefpapier van Gerrit Jan.

De verzekeringen worden in 1976 ondergebracht bij grote maatschappijen, zoals Delta Lloyd, Nationale Nederlanden en Ago. Dit betekent dat, naast autoverzekeringen, ook verzekeringen voor inboedel en woonhuizen verkocht worden. Ondertussen zijn de kinderen van Nico - Adri en Hetty - ook in

Garage Zieleman 2023.

de garage komen werken. Midden jaren 80 wordt een gedeelte van de werkplaats tot showroom omgebouwd.

Locatie gezien vanaf de Zwartsluizerweg

BRONNEN

Dit verhaal kon geschreven worden dankzij de speurtocht van Henk Zieleman, kleinzoon van Arend, naar oude foto's en verhalen. Daarvoor mijn hartelijke dank. Foto- en documentenarchief Zieleman. Fotoarchief Historische Vereniging Hasselt. Internetsites: BOVAG VAM, CBR, Gazelle, Burger, Delpher krantenarchief.

De verdere geschiedenis van de garage is te vinden op de website:
<https://www.zielemanhasselt.nl/geschiedenis/>

